

Nastroje społeczne w październiku

20 lat Fundacji CBOS 1997–2017

Od 11 kwietnia 1997 r., od wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji Centrum Badania Opinii Społecznej, **CBOS DZIAŁA JAKO FUNDACJA.**

Dwadzieścia lat w życiu politycznym, społecznym i w życiu fundacji to dużo. Wiele się przez ten czas zdarzyło.

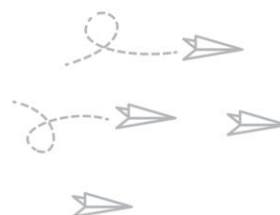
CBOS ZREALIZOWAŁ

836
badań

REZULTATY BADAŃ STATUTOWYCH UDOSTĘPNILIŚMY
SPOŁECZEŃSTWU, MEDIOM, INSTYTUCJOM PUBLICZNYM
I ORGANOM PAŃSTWOWYM W POSTACI

3735
komunikatów

PRACOWAŁO DLA NAS

3600
ankieterów

PRZEBADALIŚMY PONAD

1 000 000
respondentów

Naszym czytelnikom, naszym respondentom i sobie życzymy kolejnych lat owocnych i inspirujących badań, upowszechniania płynącej z nich wiedzy o społeczeństwie, a także popularyzacji dorobku fundacji CBOS.

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

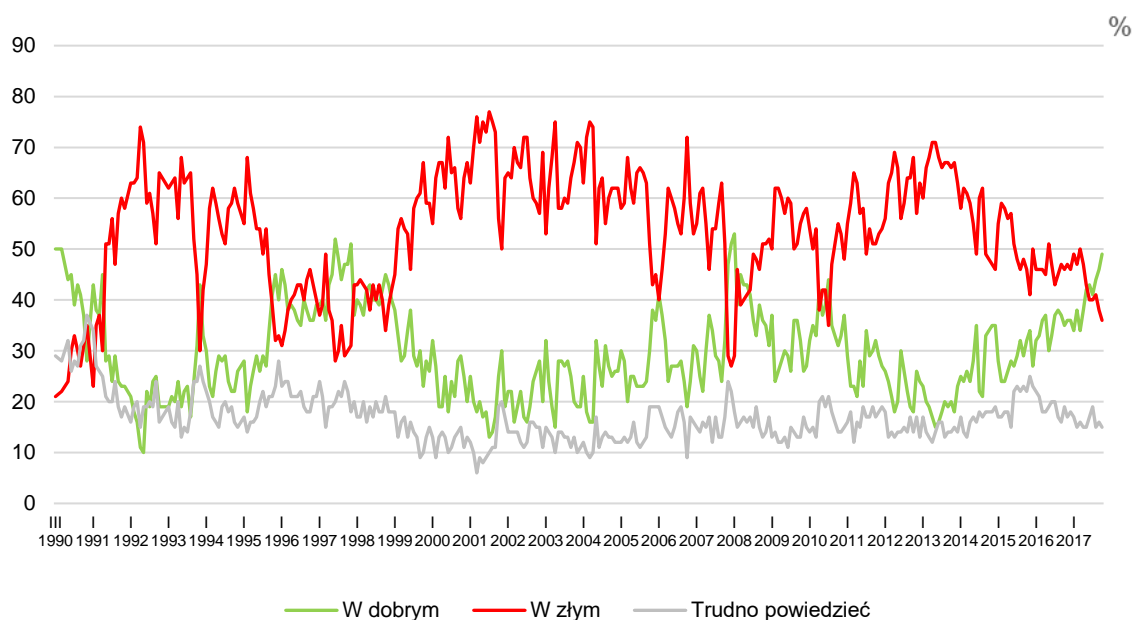
Październik¹ przyniósł dalszą poprawę nastrojów społecznych. Przybyło pozytywnych, a jednocześnie ubyło negatywnych ocen rozwoju sytuacji w kraju, zmniejszył się też krytycyzm w postrzeganiu polskiej sceny politycznej. Nieco bardziej optymistyczne niż we wrześniu są przewidywania dotyczące sytuacji w Polsce w najbliższym roku – zarówno w wymiarze ogólnym, jak i politycznym czy gospodarczym.

OCENY

W październiku o 3 punkty procentowe przybyło dobrych **ocen ogólnej sytuacji w kraju**, zarazem o 2 punkty ubyło złych. Oznacza to, że przewaga opinii pozytywnych nad negatywnymi z miesiąca na miesiąc się powiększa, a obecny bilans (49% wobec 36%) można uznać za najlepszy od niemal dziesięciu lat.

CBOS

RYS. 1. Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (329) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 5–12 października 2017 roku na liczącej 948 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

TABELA 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
W dobrym	35	36	36	34	38	34	38	42	43	41	44	46	49
W złym	46	47	46	49	47	50	47	43	40	40	41	38	36
Trudno powiedzieć	19	17	18	17	15	16	15	15	17	19	15	16	15

Relatywnie najgorzej kierunek rozwoju sytuacji w Polsce oceniają respondenci określający swoje poglądy polityczne jako lewicowe (65%), badani niezadowoleni z własnej sytuacji materialnej (57%), mieszkańcy największych miast (53%), osoby niepraktykujące religijnie (51%) lub praktykujące okazjonalnie (50%), a w grupach społeczno-zawodowych uczniowie i studenci (50%), prywatni przedsiębiorcy (49%) oraz kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (47%) – zob. tabela aneksowa 1.

W potencjalnych elektoratach głównych ugrupowań politycznych zadowolenie z rozwoju sytuacji w Polsce przeważa nad niezadowoleniem przede wszystkim wśród zwolenników PiS (89% wobec 5%), a w dalszej kolejności także wśród potencjalnych wyborców ruchu Kukiz'15 (52% wobec 34%) oraz wśród osób niezdecydowanych co do uczestniczenia w ewentualnych wyborach parlamentarnych (44% wobec 33%). Ci natomiast, którzy chcą głosować na PO i Nowoczesną, podobnie jak osoby niezamierzające brać udziału w ewentualnych wyborach, najczęściej negatywnie wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym najbardziej krytyczni w swoich ocenach są wyborcy PO (73% niezadowolonych).

TABELA 2

Potencjalne elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Prawo i Sprawiedliwość (wraz z Solidarną Polską i Polską Razem)	89	5	6
Kukiz'15	52	34	14
Platforma Obywatelska	17	73	10
Nowoczesna Ryszarda Petru**	25	61	14
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	44	33	23
Niezamierzający brać udziału w wyborach	27	53	20

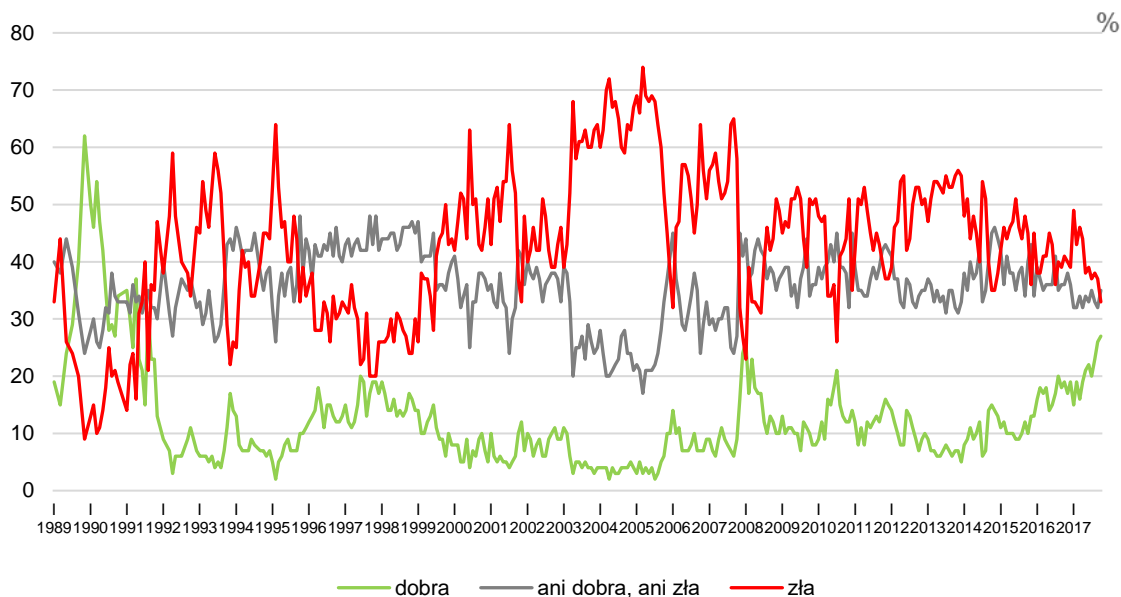
* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

** Dane dotyczące tego elektoratu należy traktować z ostrożnością ze względu na niewielką jego liczebność w próbie

W ostatnim miesiącu ubyło także negatywnych **ocen sytuacji politycznej** w Polsce. Za złą uważa ją obecnie 33% badanych (spadek o 4 punkty procentowe w stosunku do września), natomiast za dobrą – ponad jedna czwarta (27%). Co trzeci respondent (35%, wzrost o 3 punkty) twierdzi, że sytuacja polityczna w kraju jest przeciętna – ani dobra, ani zła.

CBOS

RYS. 2. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce?
Czy jest ona:

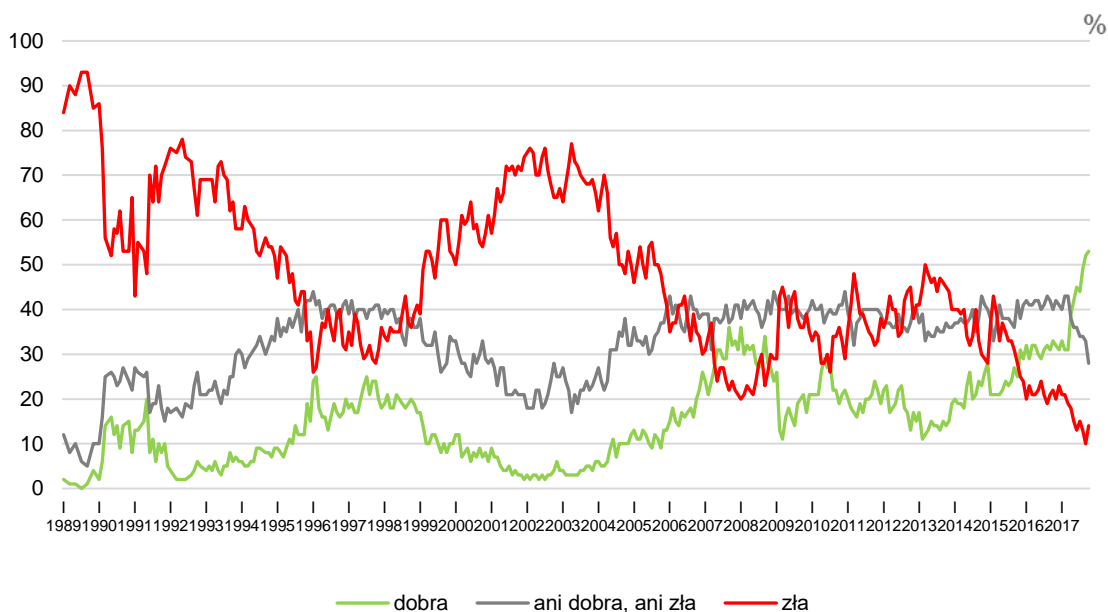
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobra	19	17	19	15	19	16	19	21	22	20	23	26	27
– ani dobra, ani zła	36	38	36	32	32	34	32	34	33	35	33	32	35
– zła	41	40	39	49	43	46	44	38	39	37	38	37	33
Trudno powiedzieć	4	5	6	4	5	5	5	7	6	8	6	5	5

Nieco pogorszyły się z kolei **oceny sytuacji gospodarczej** w Polsce. Od wrześniowego pomiaru wzrósł odsetek osób oceniających ją źle (z 10% do 14%), przy niemal niezmiętej liczbie opinii pozytywnych (53%). Nieco ponad jedna czwarta badanych (28%, spadek o 5 punktów procentowych) sądzi, że sytuacja gospodarcza w kraju jest przeciętna. Mimo tych zmian nadal są to najlepsze oceny stanu gospodarki w historii naszych badań.

RYS. 3. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce?
Czy jest ona:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 4

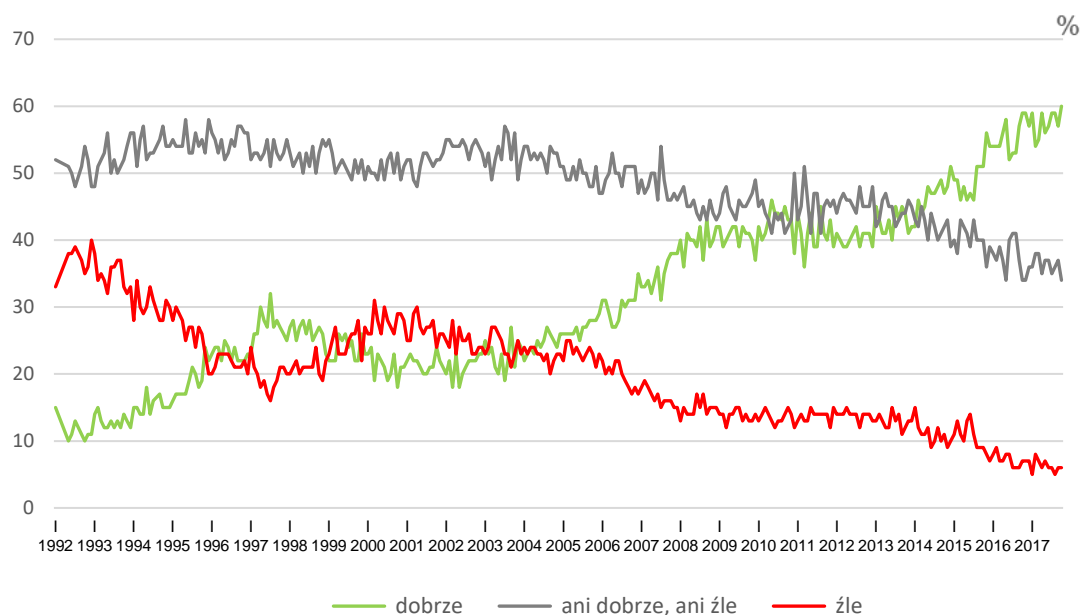
Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobra	33	32	31	33	31	31	39	42	45	44	49	52	53
– ani dobra, ani zła	40	42	41	40	43	43	38	36	36	34	34	33	28
– zła	22	20	23	21	21	19	18	15	13	15	13	10	14
Trudno powiedzieć	5	6	5	6	6	7	5	7	6	7	5	5	5

Nieznacznie poprawiły się oceny **poziomu życia badanych i ich rodzin**. Obecnie trzy piąte respondentów uznaje go za dobry (60% – o 3 punkty procentowe więcej niż we wrześniu), a tylko co szesnasty (6%) wyraża niezadowolenie. Jedna trzecia badanych (34%, spadek o 3 punkty) twierdzi, że żyje im się przeciętnie – ani dobrze, ani źle.

TABELA 5

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobrze	59	59	57	59	54	55	59	56	57	59	59	57	60
– ani dobrze, ani źle	34	34	36	36	38	38	35	37	37	35	36	37	34
– źle	7	7	7	5	8	7	6	7	6	6	5	6	6

RYS. 4. Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:

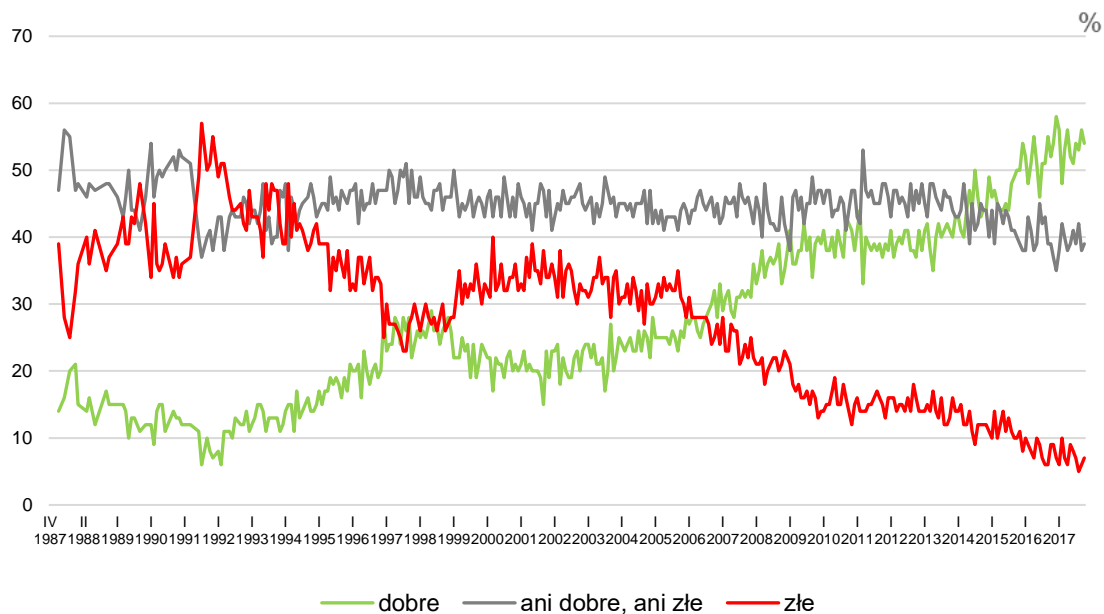
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Porównywalne z wrześniowymi są natomiast oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Ponad połowa badanych (54%, spadek o 2 punkty procentowe) wyraża satysfakcję w tym względzie, 39% twierdzi, że ich warunki materialne są przeciętne (ani dobre, ani złe), natomiast 7% ogółu stanowią niezadowoleni ze swojej sytuacji finansowej.

TABELA 6

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
- dobre	52	54	58	56	48	53	56	52	51	54	53	56	54
- ani dobre, ani złe	39	37	35	38	42	40	38	39	41	39	42	38	39
- złe	9	9	7	6	10	7	6	9	8	7	5	6	7

RYS. 5. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?”, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

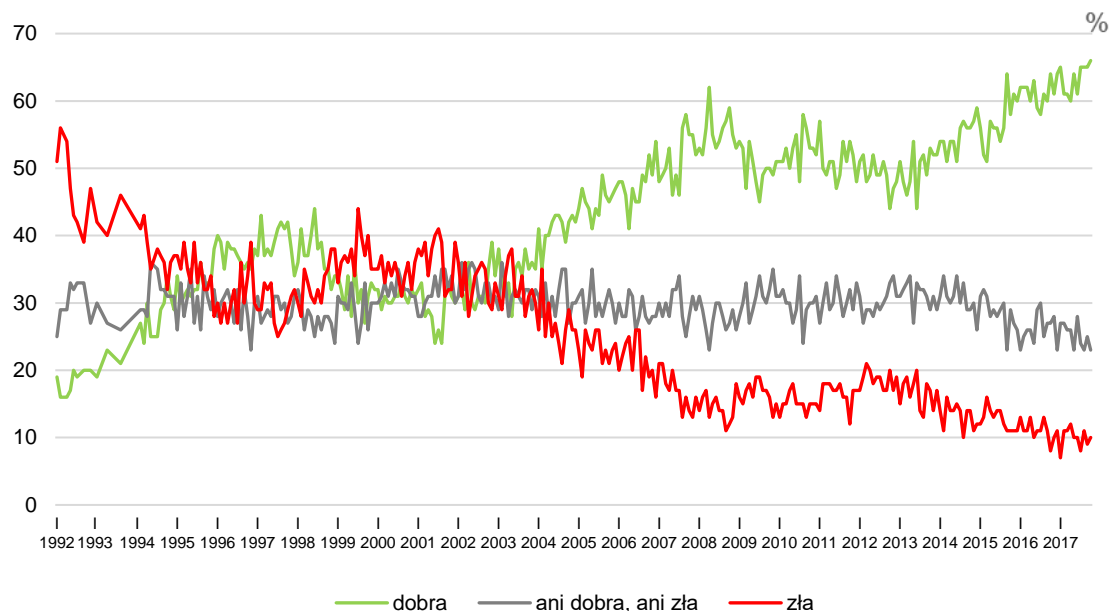
Oceny sytuacji w zakładach pracy od kilku miesięcy pozostają na zbliżonym poziomie. Obecnie dwie trzecie zatrudnionych (66%) uznaje ją za dobrą, 10% określa jako złą, a 23% – jako przeciętną.

TABELA 7

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
N*	497	544	602	574	525	537	595	549	554	522	547	529	514
	w procentach												
– dobra	64	61	64	65	61	61	60	64	61	65	65	65	66
– ani dobra, ani zła	27	28	23	27	27	26	26	23	28	24	23	25	23
– zła	8	10	11	7	11	11	12	10	10	8	11	9	10
Trudno powiedzieć	1	1	2	1	2	1	2	3	1	3	1	1	1

* Dotyczy osób pracujących, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze czasu

RYS. 6. Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy?
Czy jest ona:

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

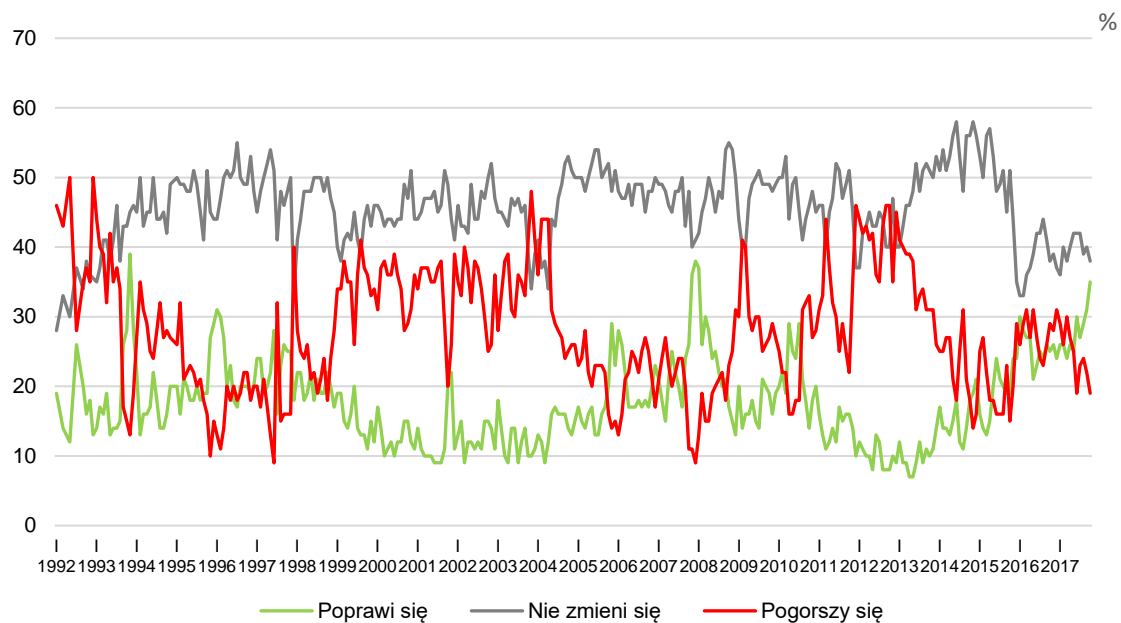
We wszystkich ocenach odnoszących się do wymiaru publicznego zróżnicowania społeczno-demograficzne prezentują się podobnie. Lepszym opiniom na temat sytuacji w kraju, sytuacji politycznej i stanu gospodarki sprzyjają przede wszystkim prawicowe poglądy polityczne, częstszy udział w praktykach religijnych oraz starszy wiek (zob. tabele aneksowe 1–3).

Inaczej natomiast rozkładają się odpowiedzi na pytania dotyczące wymiaru prywatnego. Tutaj kwestie światopoglądowe nie mają istotnego znaczenia, natomiast poziom życia rodzin oraz warunki materialne gospodarstw domowych oceniane są z reguły najlepiej przez młodszych badanych, mających wyższe wykształcenie, zajmujących znaczącą pozycję zawodową oraz deklarujących wyższe dochody *per capita*, a także mieszkających w największych miastach (zob. tabele aneksowe 4–5).

PRZEWIDYWANIA

W październiku wzrósł odsetek badanych przewidujących, że w ciągu najbliższego roku **sytuacja w kraju** się poprawi (z 31% do 35%) i jednocześnie zmniejszył się tych, którzy wyrażają przeciwną opinię (z 22% do 19%). Blisko dwie piąte ankietowanych (38%, spadek o 2 punkty procentowe) uważa, że w najbliższych dwunastu miesiącach sytuacja w Polsce nie zmieni się istotnie.

RYS. 7. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?

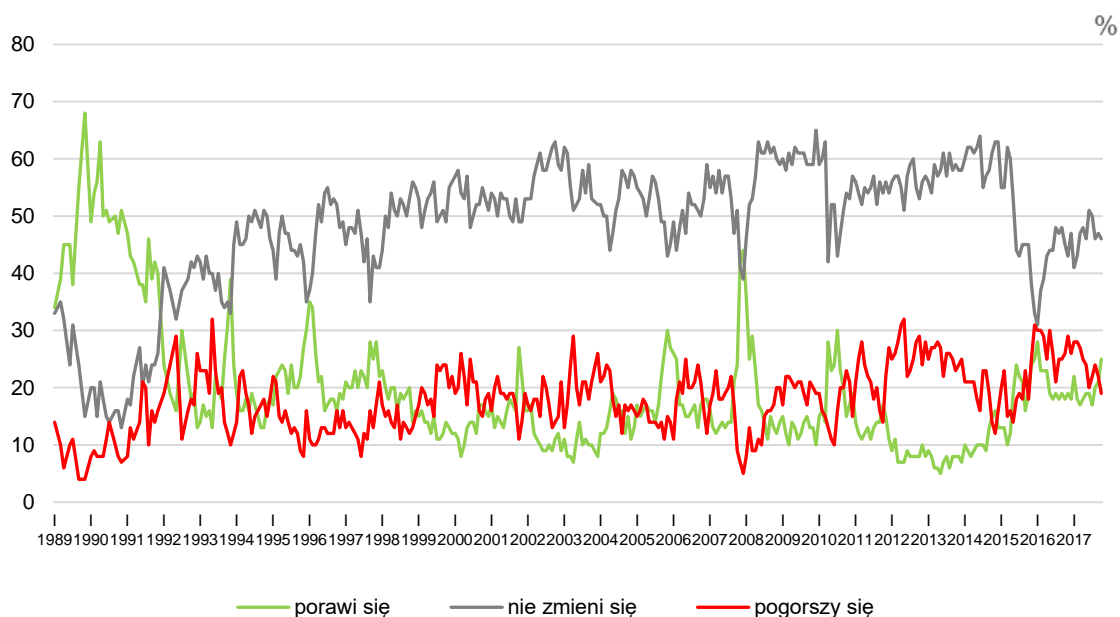
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 8

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
Poprawi się	25	26	24	26	26	24	26	25	30	27	29	31	35
Nie zmieni się	38	39	37	36	40	38	40	42	42	42	39	40	38
Pogorszy się	29	28	31	29	26	30	27	25	19	23	24	22	19
Trudno powiedzieć	8	7	8	9	8	7	7	8	9	8	8	7	8

Bardziej optymistyczne niż we wrześniu są również przewidywania dotyczące **sytuacji politycznej w kraju**. Wprawdzie nadal najczęstsze jest przekonanie, że w najbliższym roku pozostanie ona niezmienną (46%), jednak w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrósł odsetek respondentów sądzących, że sytuacja polityczna się poprawi (z 21% do 25%), a zmniejszył tych, którzy przewidują jej pogorszenie (z 22% do 19%).

RYS. 8. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:

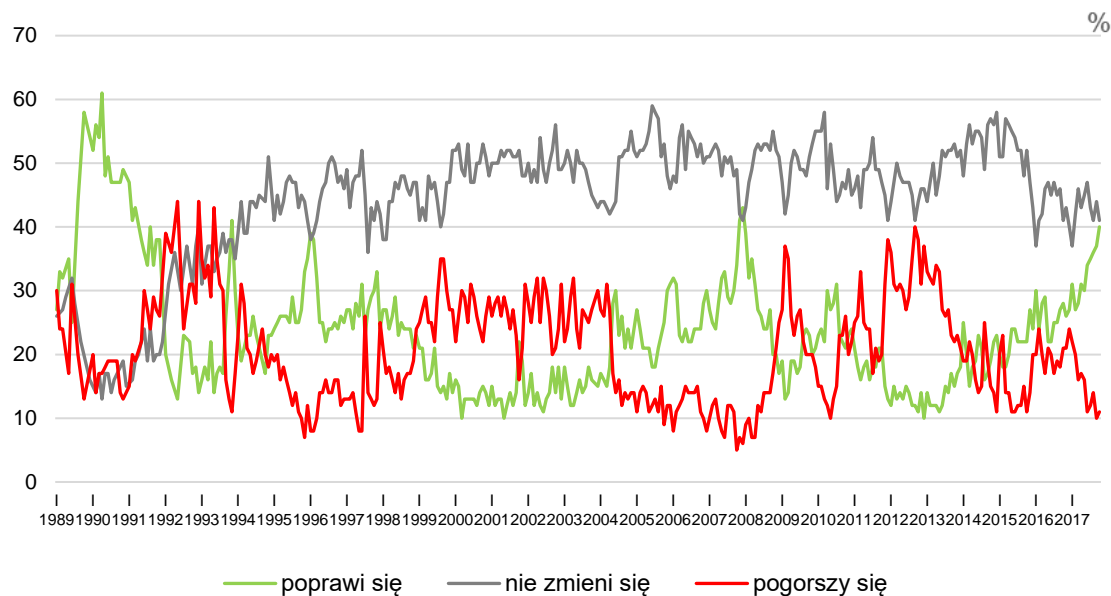
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 9

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawi się	18	19	18	22	18	17	18	19	19	17	20	21	25
– nie zmieni się	45	43	47	41	43	47	48	46	51	50	46	47	46
– pogorszy się	26	29	26	28	28	27	25	24	20	22	24	22	19
Trudno powiedzieć	11	9	9	9	11	9	10	11	10	11	10	10	10

O 3 punkty procentowe (do 40%) wzrósł odsetek badanych prognozujących, że w ciągu roku poprawi się **sytuacja gospodarcza w Polsce**, zarazem zmalał odsetek tych, którzy sądzą, że się ona nie zmieni (z 44% do 41%). Pogorszenia, podobnie jak przed miesiącem, obawia się mniej więcej co dziesiąty respondent (11%).

RYS. 9. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:

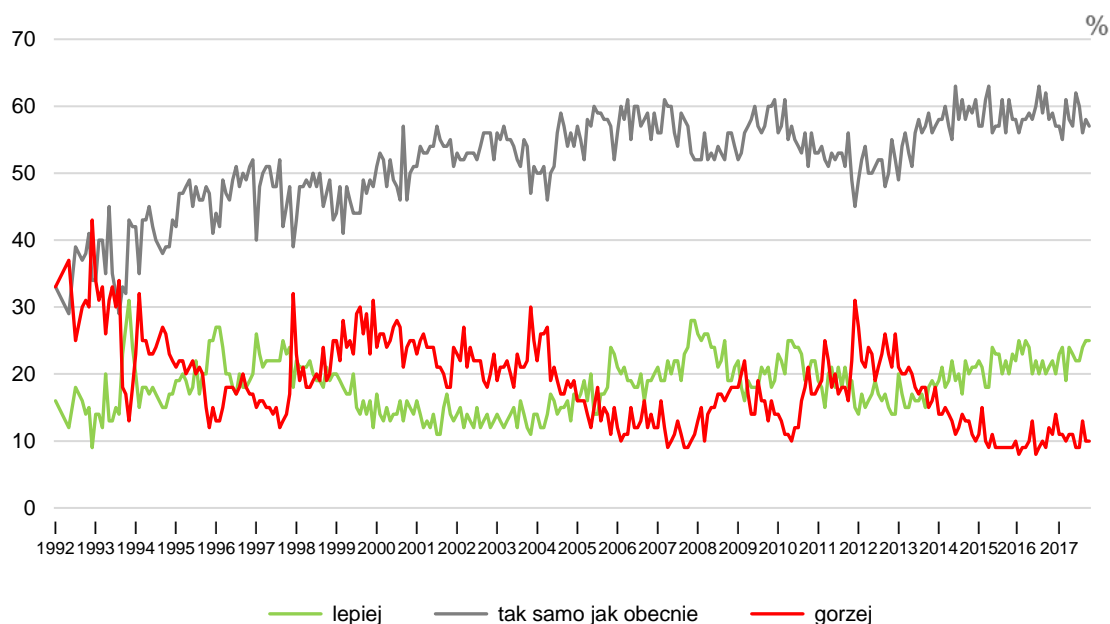
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawi się	28	26	27	31	27	28	31	30	34	35	36	37	40
– nie zmieni się	41	43	40	37	42	46	43	45	47	43	41	44	41
– pogorszy się	21	21	24	22	20	16	17	16	11	12	14	10	11
Trudno powiedzieć	10	10	9	10	10	10	9	9	8	10	9	9	8

W ostatnim miesiącu praktycznie nie zmieniły się przewidywania dotyczące **poziomu życia respondentów i ich rodzin**. Jedna czwarta badanych (25%) uważa, że za rok im i ich rodzinom będzie się żyło lepiej, 57% spodziewa się utrzymania obecnego poziomu życia, a 10% wyraża pesymizm.

RYS. 10. Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

TABELA 11

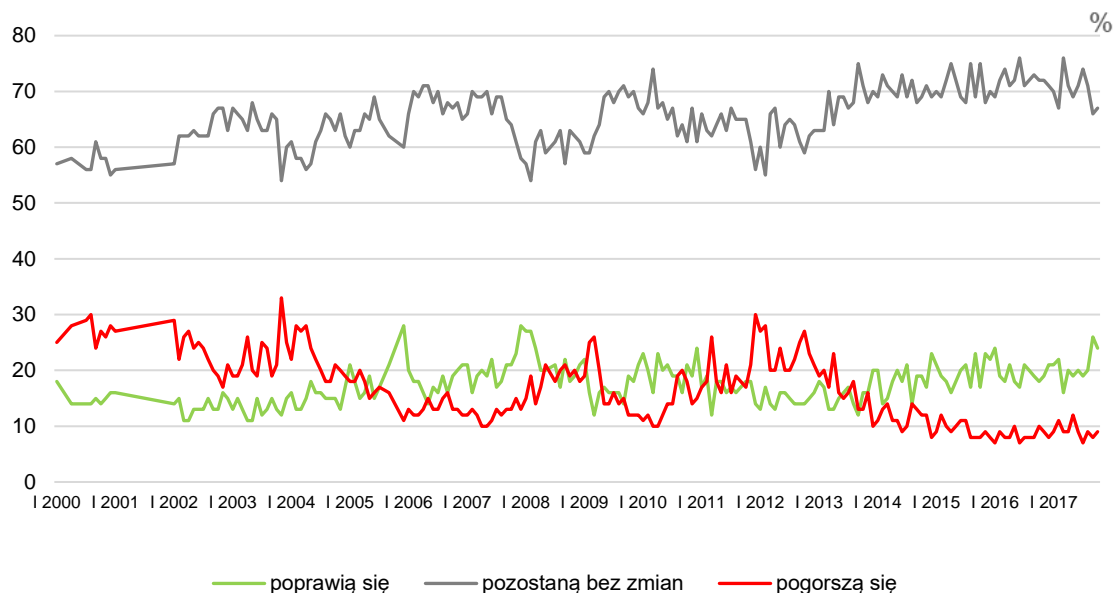
Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– lepiej	21	22	20	23	24	19	24	23	22	22	24	25	25
– tak samo	58	59	57	57	55	61	58	57	62	60	56	58	57
– gorzej	12	11	14	11	11	10	11	11	9	9	13	10	10
Trudno powiedzieć	9	8	9	9	10	10	8	9	7	9	7	7	8

W miarę stabilne pozostały również prognozy **warunków materialnych gospodarstw domowych**. Większość ankietowanych (67%) spodziewa się utrzymania swoich warunków życia na obecnym poziomie. Poprawy w tym względzie oczekuje co czwarty respondent (24%, spadek o 2 punkty procentowe), a co jedenasty (9%) obawia się pogorszenia.

TABELA 12

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawią się	18	19	21	21	22	16	20	19	20	19	20	26	24
– pozostaną bez zmian	72	72	71	70	67	76	71	69	71	74	71	66	67
– pogorszą się	10	9	8	9	11	9	9	12	9	7	9	8	9

RYS. 11. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

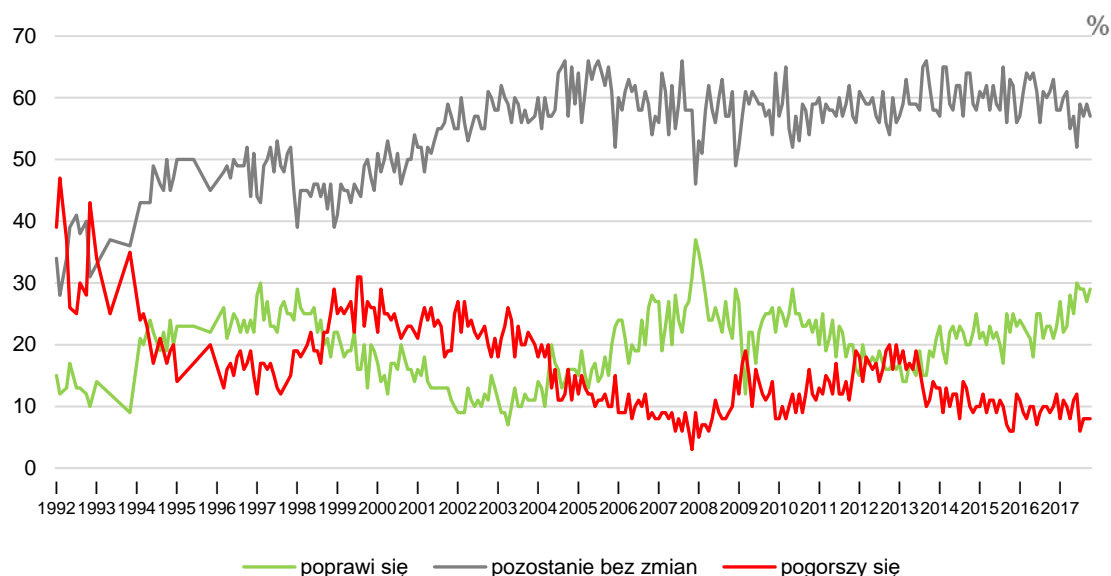
Minimalnie lepsze niż przed miesiącem są prognozy **sytuacji w zakładach pracy**. Poprawy spodziewa się obecnie 29% ogółu pracujących (wzrost o 2 punkty procentowe), ponad połowa (57%, spadek o 2 punkty) przewiduje, że sytuacja w ich miejscu pracy pozostanie bez zmian, a 8% uważa, że się pogorszy.

TABELA 13

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
N*	497	544	603	574	525	538	595	550	554	521	547	529	514
	w procentach												
– poprawi się	23	21	23	27	22	23	28	25	30	29	29	27	29
– pozostanie bez zmian	61	63	58	58	60	61	55	57	52	59	57	59	57
– pogorszy się	9	10	12	8	11	10	8	11	12	6	8	8	8
Trudno powiedzieć	7	6	7	7	7	5	9	7	6	6	6	6	6

* Dotyczy osób pracujących, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze czasu

RYS. 12. Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy*:

* Odpowiedzi respondentów aktywnych zawodowo. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

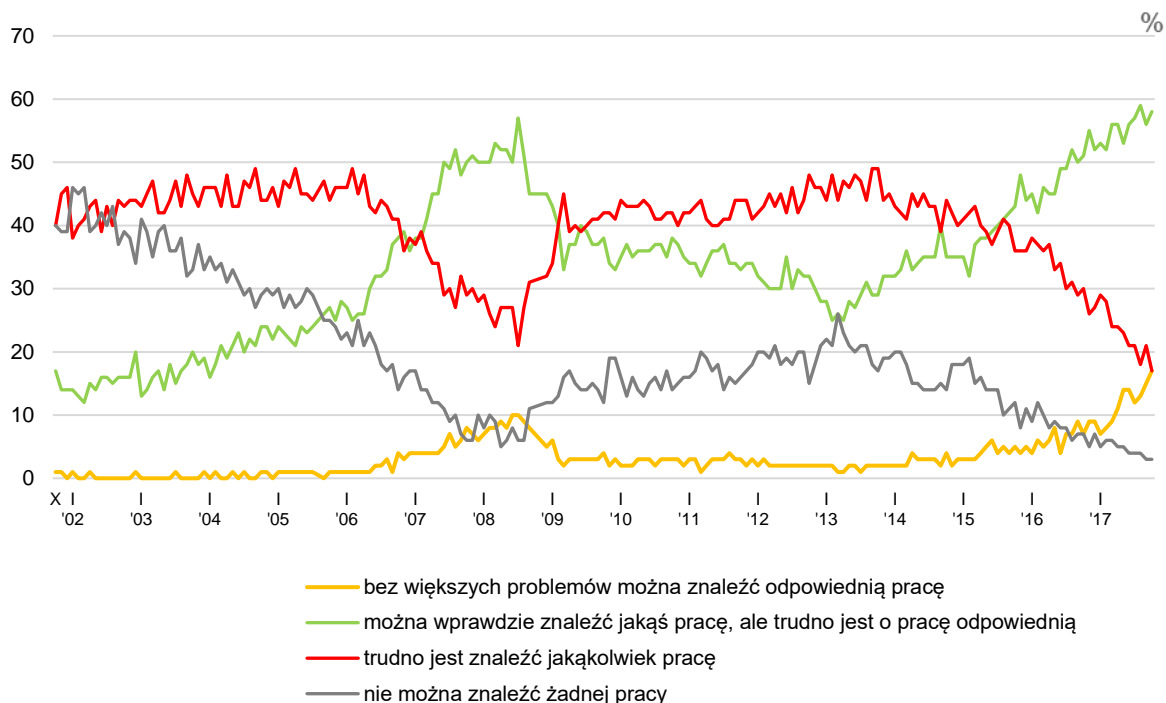
OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY I BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA

W październiku nieco poprawiły się oceny **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Przybyło respondentów twierdzących, że wprawdzie można znaleźć zatrudnienie, ale niespełniające oczekiwań (z 56% do 58%) oraz tych, którzy są zdania, że możliwe jest znalezienie satysfakcjonującej pracy (z 15% do 17%). Ubyło natomiast osób przekonanych, że w ich miejscowości bądź okolicy trudno jest o jakąkolwiek pracę (z 21% do 17%). Niezmiennie tylko nieliczni (3%) sądzą, że znalezienie zatrudnienia jest zupełnie niemożliwe.

TABELA 14

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2016			2017									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	7	9	9	7	8	9	11	14	14	12	13	15	17
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	51	55	52	53	52	56	56	53	56	57	59	56	58
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	30	26	27	29	28	24	24	23	21	21	18	21	17
– nie można znaleźć żadnej pracy	7	5	7	5	6	6	5	5	4	4	4	3	3
Trudno powiedzieć	5	5	5	6	5	6	5	5	5	6	6	5	5

RYS. 13. Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:

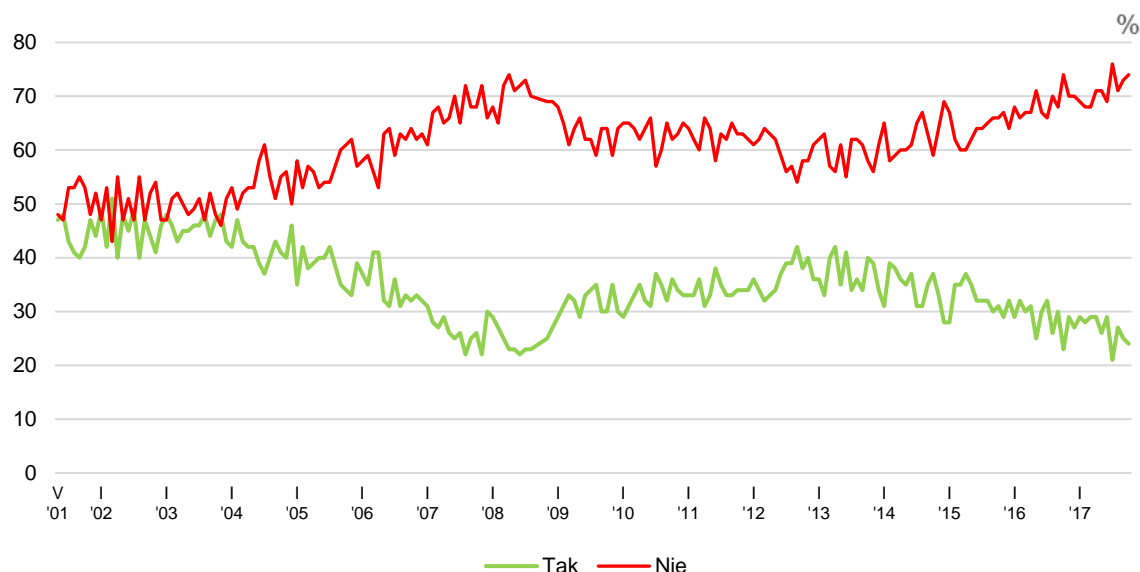

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Na trudności związane ze znalezieniem zatrudnienia skarżą się przede wszystkim osoby źle oceniające swoją sytuację materialną, a także bezrobotni i emeryci (zob. tabela aneksowa 6).

Poczucie zagrożenia bezrobociem pozostało na poziomie z września – obecnie 24% pracujących liczy się z możliwością utraty pracy, zdecydowana większość zaś (74%) jest raczej spokojna o swoje zatrudnienie.

RYS. 14. Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?*

* Zsumowano odsetki odpowiedzi: „bardzo poważnie się z tym liczę” i „raczej się z tym liczę” (TAK) oraz „nie, to mało prawdopodobne” i „raczej nie” (NIE). Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Uwaga: Pytanie zadawano respondentom mającym pracę, łącznie z rolnikami i osobami pomagającymi w prowadzeniu gospodarstwa rolnego oraz pracującym na własny rachunek poza rolnictwem

TABELA 15

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2016												2017													
	X (N=497)	XI (N=544)	XII (N=603)	I (N=575)	II (N=525)	III (N=538)	IV (N=595)	V (N=551)	VI (N=554)	VII (N=522)	VIII (N=546)	IX (N=530)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)	X (N=514)			
	w procentach																									
Bardzo poważnie się z tym liczę	4	23	4	29	5	27	4	29	5	28	5	29	4	29	3	26	5	29	4	21	4	27	4	25	4	24
Raczej tak	19		25		22		25		23		24		25		23		24		17		23		21		20	
Raczej nie	46		39		41		39		39		37		40		40		42		40		38		39		39	
Nie, to mało prawdopodobne	28	74	31	70	29	70	30	69	29	68	31	68	31	71	31	71	27	69	36	76	33	71	34	73	35	74
Trudno powiedzieć	3	3	1	1	3	3	2	2	4	4	2	2	1	1	3	3	2	2	3	3	2	2	2	2	2	2

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Możliwość utraty pracy nieco częściej niż inni biorą pod uwagę respondenci, którzy sytuację materialną swoich gospodarstw domowych określają jako złą lub średnią, badani uzyskujący najniższe dochody *per capita*, mający wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe oraz osoby w wieku 18–24 lata. W grupach społeczno-zawodowych są to przede wszystkim pracownicy usług oraz robotnicy niewykwalifikowani – zob. tabela aneksowa 7.

Dalszy wzrost przewagi opinii pozytywnych nad negatywnymi w odniesieniu do ogólnej sytuacji w kraju sprawia, że obecny bilans jest najlepszy od niemal dziesięciu lat. Do lepszych w ostatnim dziesięcioleciu należą również oceny sytuacji politycznej w kraju, a na rekordowo wysokim poziomie utrzymują się oceny stanu gospodarki, kondycji materialnej gospodarstw domowych, jakości życia oraz sytuacji w zakładach pracy. Najlepsze w historii naszych badań pozostają też opinie dotyczące sytuacji na rynku pracy. Ponadto nieco bardziej optymistyczne niż we wrześniu są przewidywania na najbliższą przyszłość – odnoszące się do wymiaru zarówno publicznego, jak i prywatnego.

Opracował

Rafał Boguszewski

TABELA 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		49	36	15	947
Płeć	Mężczyźni	58	30	12	444
	Kobiety	42	41	18	503
Wiek	18-24 lata	46	42	11	73
	25-34	44	46	10	184
	35-44	49	35	16	177
	45-54	44	36	20	143
	55-64	52	31	17	171
	65 lat i więcej	58	27	15	199
Miejsce zamieszkania	Wieś	55	29	16	377
	Miasto do 19 999	55	32	13	140
	20 000 - 99 999	43	40	17	209
	100 000 - 499 999	47	39	14	129
	500 000 i więcej mieszk.	34	53	12	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	53	32	15	182
	Zasadnicze zawodowe	56	31	13	231
	Średnie	47	35	18	289
	Wyższe	43	44	14	245
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	47	15	98
	Średni personel, technicy	48	28	23	40
	Pracownicy adm.-biurowi	31	45	24	63
	Pracownicy usług	42	41	16	60
	Robotnicy wykwalifikowani	58	30	13	111
	Robotnicy niewykwalifik.	64	28	7	41
	Rolnicy	65	17	17	46
	Pracujący na własny rach.	43	49	7	46
	Bezrobotni	40	37	23	30
	Emeryci	57	28	16	239
	Renciści	58	31	12	55
	Uczniowie i studenci	47	50	3	40
	Gospodynie domowe i inni	36	46	18	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	52	31	17	120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	46	26	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	48	41	11	285
	prywatnym gosp. rolnym	65	15	20	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	51	38	11	70
	Od 650 zł do 999 zł	50	38	13	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	58	28	14	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	56	32	12	161
	2000 zł i więcej	45	41	14	248
Ocena własnych war. mater.	Złe	27	57	16	67
	Średnie	49	34	17	368
	Dobre	53	34	13	512
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	71	23	6	44
	Raz w tygodniu	59	25	17	433
	1-2 razy w miesiącu	46	38	16	127
	Kilka razy w roku	38	50	12	230
	W ogóle nie uczestniczy	32	51	17	109
Poglądy polityczne	Lewica	25	65	11	162
	Centrum	44	39	18	266
	Prawica	77	14	9	312
	Trudno powiedzieć	34	42	24	197

TABELA 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		27	35	33	5	944
Płeć	Mężczyźni	33	31	33	3	444
	Kobiety	22	38	33	7	501
Wiek	18-24 lata	22	45	29	4	73
	25-34	20	41	36	3	183
	35-44	27	37	35	1	177
	45-54	22	37	37	5	141
	55-64	37	29	29	5	172
	65 lat i więcej	32	27	30	11	199
Miejsce zamieszkania	Wieś	32	36	25	7	375
	Miasto do 19 999	27	39	30	4	140
	20 000 - 99 999	26	34	37	3	210
	100 000 - 499 999	24	34	37	6	129
	500 000 i więcej mieszk.	17	30	54		91
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	30	36	25	9	182
	Zasadnicze zawodowe	34	34	26	6	230
	Średnie	24	38	35	3	289
	Wyższe	24	31	43	2	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	29	51		98
	Średni personel, technicy	31	31	33	4	40
	Pracownicy adm.-biurowi	17	38	41	5	61
	Pracownicy usług	28	30	40	2	60
	Robotnicy wykwalifikowani	26	41	28	5	111
	Robotnicy niewykwalifik.	29	45	25	1	41
	Rolnicy	46	38	15	2	46
	Pracujący na własny rach.	26	31	41	1	46
	Bezrobotni	14	54	31	1	30
	Emeryci	35	27	28	9	239
	Renciści	27	35	29	9	55
	Uczniowie i studenci	22	40	35	3	40
	Gospodynie domowe i inni	20	44	32	4	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	40	30	3	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	25	29	40	6	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	24	34	39	2	285
	prywatnym gosp. rolnym	47	40	11	2	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	23	50	26	2	70
	Od 650 zł do 999 zł	26	46	24	4	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	34	33	27	7	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	31	28	35	6	161
	2000 zł i więcej	29	31	39	1	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	17	32	40	10	67
	Średnie	24	41	29	6	366
	Dobre	32	31	34	3	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	25	26	4	44
	Raz w tygodniu	34	34	26	6	431
	1-2 razy w miesiącu	23	41	30	6	127
	Kilka razy w roku	19	39	39	3	230
	W ogóle nie uczestniczy	18	26	54	2	109
Poglądy polityczne	Lewica	12	27	60	2	162
	Centrum	17	42	38	3	267
	Prawica	53	28	15	3	312
	Trudno powiedzieć	14	42	32	12	195

TABELA 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		53	28	14	5	946
Płeć	Mężczyźni	64	21	12	3	444
	Kobiety	44	35	15	7	502
Wiek	18-24 lata	40	29	21	9	73
	25-34	46	34	16	4	184
	35-44	59	30	9	2	177
	45-54	43	37	18	2	141
	55-64	60	22	12	6	172
	65 lat i więcej	62	20	10	9	199
Miejsce zamieszkania	Wieś	51	27	17	5	375
	Miasto do 19 999	55	23	12	10	140
	20 000 - 99 999	54	28	14	4	210
	100 000 - 499 999	59	29	8	4	129
	500 000 i więcej mieszk.	51	42	7	1	92
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	46	25	20	10	182
	Zasadnicze zawodowe	57	24	13	6	230
	Średnie	52	35	10	3	289
	Wyższe	57	27	13	3	245
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	54	33	13		98
	Średni personel, technicy	61	23	13	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	61	28	6	5	63
	Pracownicy usług	44	33	16	8	60
	Robotnicy wykwalifikowani	46	37	13	4	111
	Robotnicy niewykwalifik.	45	37	17	2	41
	Rolnicy	66	20	11	2	46
	Pracujący na własny rach.	64	18	16	3	46
	Bezrobotni	44	32	23	1	30
	Emeryci	61	20	11	8	239
	Renciści	52	24	11	13	55
	Uczniowie i studenci	43	27	21	9	40
	Gospodynie domowe i inni	36	44	19	1	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	57	33	9	2	120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	33	39	20	8	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	55	29	13	3	285
	prywatnym gosp. rolnym	65	23	9	3	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	45	34	20	2	70
	Od 650 zł do 999 zł	54	34	10	1	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	54	27	13	6	160
	Od 1400 zł do 1999 zł	60	18	14	8	161
	2000 zł i więcej	60	29	10	2	248
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	20	30	11	67
	Średnie	45	36	14	5	366
	Dobre	61	24	11	4	512
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	25	10	4	44
	Raz w tygodniu	59	25	10	6	431
	1-2 razy w miesiącu	51	30	14	5	127
	Kilka razy w roku	47	31	18	4	230
	W ogóle nie uczestniczy	45	34	17	5	109
Poglądy polityczne	Lewica	40	34	23	3	162
	Centrum	52	32	13	2	267
	Prawica	73	16	8	4	312
	Trudno powiedzieć	36	36	16	12	195

TABELA 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		60	34	6	946
Płeć	Mężczyźni	64	32	4	445
	Kobiety	56	37	7	501
Wiek	18-24 lata	73	24	3	73
	25-34	76	21	2	184
	35-44	70	26	3	176
	45-54	54	41	5	141
	55-64	46	47	7	172
	65 lat i więcej	46	42	12	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	57	37	5	374
	Miasto do 19 999	60	36	3	140
	20 000 - 99 999	61	30	10	210
	100 000 - 499 999	56	38	6	129
	500 000 i więcej mieszk.	73	26	2	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	40	46	14	182
	Zasadnicze zawodowe	48	48	5	230
	Średnie	65	31	4	290
	Wyższe	81	17	2	244
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	82	16	2	96
	Średni personel, technicy	91	7	2	40
	Pracownicy adm.-biurowi	81	17	2	63
	Pracownicy usług	65	34	1	60
	Robotnicy wykwalifikowani	68	30	2	111
	Robotnicy niewykwalifik.	54	34	12	41
	Rolnicy	54	42	4	46
	Pracujący na własny rach.	74	23	4	46
	Bezrobotni	36	52	9	30
	Emeryci	44	47	10	240
	Renciści	23	65	12	55
	Uczniowie i studenci	78	22		40
	Gospodynie domowe i inni	58	33	9	77
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	81	16	3	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	68	31	2	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	72	25	3	285
	prywatnym gosp. rolnym	54	42	4	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	45	35	20	70
	Od 650 zł do 999 zł	45	50	5	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	45	46	9	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	65	31	4	161
	2000 zł i więcej	80	17	3	247
Ocena własnych war. mater.	Złe	10	38	52	68
	Średnie	34	63	4	366
	Dobre	85	14	1	511
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	63	28	9	44
	Raz w tygodniu	62	35	4	431
	1-2 razy w miesiącu	58	37	5	127
	Kilka razy w roku	57	35	8	230
	W ogóle nie uczestniczy	59	31	10	109
Poglądy polityczne	Lewica	60	36	4	161
	Centrum	68	29	3	267
	Prawica	60	34	6	312
	Trudno powiedzieć	50	40	10	195

TABELA 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		66	23	10	1	514
Płeć	Mężczyźni	65	25	9	1	279
	Kobiety	67	21	11	1	235
Wiek	18-24 lata	75	20	5		28
	25-34	70	19	9	2	150
	35-44	76	18	6		141
	45-54	48	36	14	2	108
	55-64	64	23	13		71
	65 lat i więcej	56	23	21		15
Miejsce zamieszkania	Wieś	66	21	12	2	193
	Miasto do 19 999	62	33	5		71
	20 000 - 99 999	71	17	10	2	124
	100 000 - 499 999	67	27	6		61
	500 000 i więcej mieszk.	60	27	14		64
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	63	15	14	8	40
	Zasadnicze zawodowe	58	28	12	1	116
	Średnie	67	26	7		164
	Wyższe	71	19	10	1	195
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	65	22	13		98
	Średni personel, technicy	69	22	9		40
	Pracownicy adm.-biurowi	80	15	6		62
	Pracownicy usług	67	25	8		60
	Robotnicy wykwalifikowani	71	21	7	1	111
	Robotnicy niewykwalifik.	53	31	6	11	41
	Rolnicy	41	43	16		45
	Pracujący na własny rach.	72	18	11		45
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	23	12		120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	72	21	8		63
	sekt. pryw. poza rolnict.	69	21	8	2	285
	prywatnym gosp. rolnym	40	42	18		46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	63	21	12	5	32
	Od 650 zł do 999 zł	65	23	12		69
	Od 1000 zł do 1399 zł	69	23	6	3	67
	Od 1400 zł do 1999 zł	73	19	8		78
	2000 zł i więcej	69	20	10	1	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	17	39	8	19
	Średnie	55	30	14	1	164
	Dobre	73	20	6	1	331
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	68	26		6	19
	Raz w tygodniu	65	25	10	0	216
	1-2 razy w miesiącu	66	20	10	4	77
	Kilka razy w roku	72	19	9		135
	W ogóle nie uczestniczy	53	31	16		65
Poglądy polityczne	Lewica	60	26	14		95
	Centrum	71	20	9	1	172
	Prawica	65	25	9	2	148
	Trudno powiedzieć	65	24	10	1	96

TABELA 6

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		17	58	17	3	5	948
Płeć	Mężczyźni	23	55	15	2	5	445
	Kobiety	13	60	18	4	5	503
Wiek	18-24 lata	21	63	16			73
	25-34	21	61	17	2		184
	35-44	23	61	11	2	3	177
	45-54	16	59	12	5	8	143
	55-64	13	59	17	5	5	172
	65 lat i więcej	13	48	23	4	11	200
Miejsce zamieszkania	Wieś	14	56	21	6	3	377
	Miasto do 19 999	20	48	26	3	4	140
	20 000 - 99 999	15	68	13	1	4	210
	100 000 - 499 999	19	64	6	2	9	129
	500 000 i więcej mieszk.	35	48	5		12	93
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	13	53	22	4	8	182
	Zasadnicze zawodowe	21	53	17	5	4	231
	Średnie	17	61	15	3	5	290
	Wyższe	18	62	14	1	5	245
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	22	66	6	2	4	98
	Średni personel, technicy	12	72	10	2	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	19	65	16			63
	Pracownicy usług	16	69	12	1	1	60
	Robotnicy wykwalifikowani	28	58	13	2		111
	Robotnicy niewykwalifik.	20	44	20	3	13	41
	Rolnicy	22	59	13	3	3	46
	Pracujący na własny rach.	31	52	8	2	7	46
	Bezrobotni	5	57	30	5	4	30
	Emeryci	12	49	23	5	10	240
	Renciści	14	53	20	4	8	55
	Uczniowie i studenci	10	76	15			40
	Gospodynie domowe i inni	15	57	21	5	3	78
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	14	67	13	4	3	120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	69	10		3	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	26	57	12	1	4	285
	prywatnym gosp. rolnym	22	56	15	3	3	46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	12	61	16	5	6	70
	Od 650 zł do 999 zł	22	57	15	5	0	137
	Od 1000 zł do 1399 zł	13	50	25	5	7	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	16	65	11	2	5	161
	2000 zł i więcej	24	58	11	1	6	248
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	38	28	12	8	68
	Średnie	13	61	16	3	7	368
	Dobre	21	58	15	2	3	512
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	64	14	4	4	44
	Raz w tygodniu	14	61	17	4	5	433
	1-2 razy w miesiącu	18	49	25	6	3	127
	Kilka razy w roku	21	62	14	1	3	230
	W ogóle nie uczestniczy	25	45	14	4	13	110
Poglądy polityczne	Lewica	20	58	15	3	4	162
	Centrum	18	61	15	3	4	267
	Prawica	19	60	12	2	6	312
	Trudno powiedzieć	12	52	25	5	6	197

TABELA 7

		Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		24	74	2	514
Płeć	Mężczyźni	24	75	1	279
	Kobiety	26	73	2	235
Wiek	18-24 lata	33	64	3	28
	25-34	25	74	2	150
	35-44	23	75	2	141
	45-54	26	73	1	108
	55-64	19	81		71
	65 lat i więcej	33	60	7	15
Miejsce zamieszkania	Wieś	23	76	1	193
	Miasto do 19 999	35	65		71
	20 000 - 99 999	28	68	4	124
	100 000 - 499 999	22	78		61
	500 000 i więcej mieszk.	13	86	1	64
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	33	67		40
	Zasadnicze zawodowe	30	69	1	116
	Średnie	19	77	3	164
	Wyższe	24	76	1	195
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	18	81	1	98
	Średni personel, technicy	26	71	3	40
	Pracownicy adm.-biurowi	26	72	1	62
	Pracownicy usług	36	59	4	60
	Robotnicy wykwalifikowani	25	74	1	111
	Robotnicy niewykwalifik.	31	67	2	41
	Rolnicy	10	90		45
	Pracujący na własny rach.	20	78	2	45
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	73		120
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	70	5	63
	sekt. pryw. poza rolnict.	25	73	2	285
	prywatnym gosp. rolnym	12	88		46
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	63		32
	Od 650 zł do 999 zł	28	72		69
	Od 1000 zł do 1399 zł	24	73	3	67
	Od 1400 zł do 1999 zł	26	74		78
	2000 zł i więcej	20	79	1	180
Ocena własnych war. mater.	Złe	36	64		19
	Średnie	31	66	2	164
	Dobre	20	78	1	331
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	23	77		19
	Raz w tygodniu	24	74	2	216
	1-2 razy w miesiącu	27	70	3	77
	Kilka razy w roku	24	75	1	135
	W ogóle nie uczestniczy	25	74	1	65
Poglądy polityczne	Lewica	27	71	2	95
	Centrum	22	76	2	172
	Prawica	23	76	1	148
	Trudno powiedzieć	30	68	2	96